

ИФР. 4082/2

126/7

Анри Маси : Одбрана Запада

КЊИЖЕВНИ ПРЕГЛЕД.

АНРИ МАСИС : ОДБРАНА ЗАПАДА. (HENRI MASSIS, DÉFENSE DE L'OCCIDENT.)

То је књига која много добија ако се почне читати на-трашке. Кад се одлили жуч и страх аутора кроз темпераментну полемику, он је био у стању да за час бар одели своје политичко узнемирење од своје идеолошке критике — што би књига у суштини имала да буде — и да нађе да можда ипак није ван могућности да Исток и Запад заједно пораде на спасењу човечанства. Али то је пред крај расправе. Дотле, књига је од саме узбуђености, плаховитости, страховања: „Опасност прети судбини западне цивилизације, другим речма судбини човека!“

Г. Маси удара пре свега по европским мислиоцима и писцима који се заносе ориенталним идејама и пропагују их, па онда и по тим идејама. Идеје и умовања Истока одбацује он на свима личијама, у свима манифестацијама. Нигде трага о каквој таквој компромисној могућности западног и источног. Тамо све не ваља, на Западу све ваља, и може бити речи само о том како да се одбрани позитивно од негативног, хумано од монструозног, жртва од разглављене чељусти. Екстремни став Г. Маси измињује то што његова критика једнако иде кроз звоњење на узбуну једног великог бојања, бојања од којег се Г. Маси ~~неће~~ ^{може} неће убојати, бојања од политичког дизања Истока. И зато Г. Маси, у опреци са насловом своје књиге, фактичку одбрану од Истока ~~ради~~ у неколико страница под завршетак књиге, а дуж дуж своје расправе не ради друго до критикује и боји се.

Г. Маси има наклоност да суди и осуди. Једна збирка његових есеја зове се *Jugements*, а и остале његове књиге су помало то. Ваља допустити да суд и осуђење обавља са много докумената. Овога пута, међутим, и ако је докумената много, и добрих, Г. Маси није био у положају да суди са довољно правде, јер је судио оно што не воли и оно чега се боји. Западу није имао скоро ништа да замери, а Исток, ~~који~~ ^{за који} Исток почиње одмах ту на Рајни, на међи француско-немачкој, и на међи компактног католичанства и других вера, ~~Исток~~ ^{за који} Исток Г. Маси ~~никако~~ ^{за који} не воли, ни као идеју ни као човека, ма да је ово последње на два места покушао порећи. Запад, ако баш нађе нешто да му замери, критикује само као Европу, при чему онда

ском, Горком, де Местру, де Вогијеу. ~~А~~ ^и ~~Смета~~ ^и ~~што се идео-~~ ^и ~~лошки и објективни расправљач одмењује са субјективним, у~~ ^и ~~јаким националним и верским традицијама одгојеним грађанином~~ ^и ~~и сином Запада.~~ ^и ~~Лепо говори Г. Маси~~ ^и ~~кад каже да „речма~~ ^и ~~опаасност Истока~~ ^и ~~не чини процес истоку у опште, не мисли~~ ^и ~~на неотклоњиве антагонизме раса, него само оптужује заблуде~~ ^и ~~филозофске, моралне, социалне, и сумњиви идеализам“;~~ ^и ~~али то~~ ^и ~~се брзо престане осећати у његову тексту.~~ ^и ~~Много чешће се~~ ^и ~~осећа да Г. Маси~~ ^и ~~мучи баш раса и човек, визија политичке~~ ^и ~~моћи Истока, страх да ће политичка превласт донети нове оцене~~ ^и ~~свих вредности, западних и источних.~~ ^и ~~Књига~~ ^и ~~одају гро-~~ ^и ~~жење од најезде варвара, па и љубоморно плашење од свежих~~ ^и ~~снага.~~ ^и ~~Са страхом, али лојално, Г. Маси~~ ^и ~~даје низ текстова~~ ^и ~~из најбољих француских пера о томе да је опасност више но~~ ^и ~~осредња, и да се у хаотичним масама Истока крију неслућене~~ ^и ~~вредности.~~ ^и ~~Политички страх сваки час надвиче идеолошку кри-~~ ^и ~~тику око докумената за оно што је повод томе страху.~~ ^и ~~И~~ ^и ~~Синдесе Г.~~

~~Маси~~ ^и ~~све оно што је, улазило у синтезу~~ ^и ~~из области филозофије и~~ ^и ~~религије.~~ ^и ~~улази у једну нову синтезу.~~ ^и ~~Буда и Вишну~~ ^и ~~и православље, Тагоре, Достојевски и Кајзерлинг постају поли-~~ ^и ~~тика, значе политику, значе пропадање престижа Запада на~~ ^и ~~Истоку, и политичку претензију Истока у свету. А кад се дотле~~ ^и ~~дође, онда више нису Русија и болшевизам најглавнији. онда~~ ^и ~~је највише страшан реп апокалиптичке аждаје Истока, Јапан.~~ ^и ~~Губи~~ ^и ~~важност текстова евразијских Руса у Паризу и у~~ ^и ~~Москви, па и~~ ^и ~~текстова из Веданте, према конференцији~~ ^и ~~Паназијатске Лиге, 1926, у Нагасакију, и према текстовима Г.~~ ^и ~~Окауре. Тога Г. Окакуру — Окакура Какузо — Г. Маси~~ ^и ~~још~~ ^и ~~и не цитира толико колико би морао. Аутор дела~~ ^и ~~Буђење Ја-~~ ^и ~~пана, Идеали Истока, и чудне Књиге о чају, одлично мисли~~ ^и ~~и пише, и за све што каже~~ ^и ~~концизно, мало мукло,~~ ^и ~~гарантује Јапаном.~~ ^и ~~Нама лично се чини да је своју реченицу о~~ ^и ~~преводима (у Књизи о чају, глава Таоизам и Зенизам): „пре-~~ ^и ~~вод је као наличје броката; сви су конци ту, али није ту суп-~~ ^и ~~тилност боја и цртежа“;~~ ^и ~~да је~~ ^и ~~ту реченицу~~ ^и ~~Г. Окакура~~ ^и ~~унапред спремио као одговор на Г. Маси~~ ^и ~~ова тумачења источ-~~ ^и ~~них мудрости. Јапан Г. Окауре је Јапан како га добро види~~ ^и ~~Г. Маси.~~ ^и ~~Охоли, инсуларно осамљени Јапан, који је сачувао~~ ^и ~~инстинкте и традиције; слободни, национални и културни Јапан,~~ ^и ~~који стоји суочен са целим светом, и који је „вратио срце целој~~ ^и ~~Азији“, како вели Тагоре. Тај Јапан није заиста последњи међу~~ ^и ~~факторима који су инспирисали књигу Г. Маси.~~ ^и ~~Јер, на крају~~ ^и ~~те књиге, као што знамо, Г. Маси~~ ^и ~~је нашао да се религије и~~ ^и ~~филозофије Истока и Запада не искључују баш сасвим, пошто~~ ^и ~~једне и друге теже ојачању религиозног духа у свету и уни-~~ ^и ~~фикацији човечанства;~~ ^и ~~али до краја~~ ^и ~~књиге није могао,~~ ^и ~~не види да се политичка власт Истока и Запада само искљу-~~ ^и ~~чују, апсолутно искључују. И~~ ^и ~~отуда је одбрана Запада по~~ ^и ~~Г.~~

~~Масису, тако нам се чини, више одјер према идејама Г. Ова
куре него према идејама религија и филозофија.~~

Занимљиво је да Г. Масис за одбрану није могао да нађе довољно добрих и јаких средстава у цивилизацији и времену у име чије одбране је написао своју књигу. Г. Масис се окреће Средњем Веку, и снази Католичке Цркве каква је била у та минута столећа. „Католичка Црква нам се чини једина моћ способна да рестаурира праву цивилизацију.“ И кад тако каже, Г. Масис обухвата рестаурацијом и Азију. Не ради се о том да се Азија латинизира, него да се христијанизира. Занимљиво је да је Ганди са друге стране написао „Европа није хришћанска“. А на католичку цркву не само као на хришћанску цркву, него као на велику организаторску силу о којој сведоче нарочито средњеveковне њене традиције. Г. Масис даје, шта ако не одличну синтезу позитивних квалитета католичанства, где су, као што је познато, спиритуална начела пратила увек принцип реда и стабилитета друштвеног живота, а са својом идејом о Средњем Веку није усамљен, то је такође познато. Та идеја је данас свугде по Европи. И Енглези имају ту струју. Французи и Италијани поготово. Рус Н. Бердјајев је написао књигу *Нови Средњи Век*. Безброј разних симптома говоре за ту обнову. И књига Г. Масиса, у целој целини, јесте такав симптом. Она је не само католичка, него старовремски католичка. Реформација и католиchanство тако су заострено контрастовани, да читалац долази на мисао да би будистичка начела можда боље гарантовала ону верску толеранцију коју смо досада сматрали једном од највиших тековина европске цивилизације. Али Г. Масис, говорећи у овој прилици о католичкој цркви, не мисли сувише много на верске ствари. Он мисли на Г. Окакуру. Јер, пошто је казао да је одбрана Запада могућна једино тако ако Европа сама у себи реформише своје добре снаге, он ту реформу представља пре свега с обзиром на Паназиатску Лигу. Сви западни народи се имају везати у компактну целину браниоца европске цивилизације. А што би при том везивању имало да буде ново, то је везивање кроз Цркву у средњеveковном смислу, кроз Цркву као најјачег фактора спиритуалног и политичког у исти мах. „Оно што Европи треба, то су свеци, они велики свеци какве је знао Средњи Век у тешке и мрачне дане хришћанства, свеци који су аскетством и политичком гениалношћу знали триумфовати над свим, па и над самим папама.“

Са извесном меланхолијом оставља читалац на страну књигу Г. Маси~~а~~. У њој је сажет невероватан материјал, и она је пуна корисних ~~медијација~~ ^{идеја} о идејама у којима су живели и живе Исток и Запад. Али на крају крајева читамо из ње то: да свет до данашњег дана ^{није} ~~није~~ отишао даље од политичке ~~ре~~ ^{судеб} ~~живости~~ ^{раса} и народа, ~~на~~ ^{на} Истоку ~~и~~ ^{на} Западу. Књига о

пропасти^и која прете^и цивилизацијама и идејама, ^{иста је} једна књига о пропасти^и које прете политичким властима и превластима. Једно се пише, а друго се мисли. Г. Окакура, ~~и~~ у својој безазленој *Књизи о чају* (коју је Г. Масис мислио да не треба узимати у обзир), горко се каје за победу Јапана над Русијом, и хришћанскији је од хришћана^и јер, „Европа је презирала Јапан док се бавио суптилним уметностима, а цивилизованим га сматра откад је извршио покоље на манџурским бојиштима“. А Г. Масис води Запад под окриље Цркве, „јер је она Истина, и у њој су речи Живота које могу све народе излечити“. А ко ће бити јачи, то се у себи питају и Г. Масис и Г. Окакура.

ИСИДОРА СЕКУЛИЋ.

УМЕТНИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ШЕСТА ЈУГОСЛОВЕНСКА УМЕТНИЧКА ИЗЛОЖБА.

Има без мало четврт века како је приређена прва југословенска уметничка изложба. Она се отворила у Београду 1904, приликом крунисања краља Петра и стогодишњице Првога Устанка. Трострук је био њен карактер: уметнички, национално-политички и омладински. Уметнички, јер су се нашли на окупу готово сви наши сликари и вајари, са радовима који су представљали јединствену смотру тежњи и успеха. Национално-политички, јер су се јавно показали узајамност и, у знатној мери, духовно јединство Срба, Хрвата, Словенаца и Бугара, који су стајали пред ратовима за уједињење. Најпосле, карактер омладински, јер су у замисли и припремама имали важну улогу тадањи млади нараштаји са Университета.

Од тог времена, са изложбама се наставило, и, за последњих двадесет година, на Словенском Југу можда није било лепших и значајнијих уметничких свечаности. Оне су биле у толико више достојне дивљења што ми никако нисмо народ који уме да се покаже пред светом: нетрпељивост, одсуство смисла за организацију и дисциплину, неумешност, апатија, и многе друге мане, ретко допуштају да се код нас изведу по-слови ширег обима и јачег замаха. Али оно што је чинило и чини највеће изненађење и највише задовољство, то је што манифестације ове врста долазе од стране ликовних уметника. Нико се у буци нашег живота ваљда не чује мање од њих, и нико не изгледа мање свестан своје улоге и свог положаја. Истинске снаге и вредности, и у народу и код људи, чини се да увек треба тражити онде где има најмањих бусања у груди.

Данас, југословенске уметничке изложбе нису сасвим исто што су биле. Оне више немају везе са омладином у оном смислу у којем су је имале. Омладина данас учи и живи својим младићским животом, не бавећи се јавним радом. И ништа није